

Αθήναις τῆς 13 Νοεμβρίου 1969

Ο ΠΑΡΑΙ ΤΩΙ ΑΡΕΙΩΙ ΠΑΓΩΙ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΥΣ

Αριθ. πρωτ. Γνωμ 22

Π ρ ο ς

Τὸ Ὑπουργεῖον Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν

Ε ν τ α ὺ θ α

Ἐχομεν τὴν τιμὴν, εἰς ἀπάντησιν τοῦ ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 58 τῆς 10 Ὀκτωβρίου 1969 ὑμετέρου ἐγγράφου διατυπωμένου ἐρωτήματος, νὰ γνωρίσωμεν ὅτι ἡ γνώμη ἡμῶν εἶναι ἡ ἀκόλουθος:

I.- Κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 16 παρ. 5 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος τοῦ ἔτους 1968, ὁμοίου ἐν προκειμένῳ πρὸς τὸ προῖσχυσαν τοιοῦτο τοῦ ἔτους 1952 (ἄρθρον 2 παρ. 5: "οὐδεὶς δύναται ἕνεκα τῶν θρησκευτικῶν αὐτοῦ πεποιθήσεων νὰ ἀπαλλαγῇ τῆς ἐκπληρώσεως τῶν πρὸς τὸ κράτος καθηκόντων του ἢ νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν νόμων". Ἡ διάταξις αὕτη, τῆς ὁποίας τὸ πρότυπον εὑρητικὴ εἰς τὸ Γερμανικὸν Σύνταγμα τῆς Βαϊμάρης τοῦ ἔτους 1919 (ἄρθρον 136 παρ. 1) ἐτέθη κατὰ τὰς συνεδριάσεις τῆς ἐπιτροπῆς διὰ τὴν σύνταξιν τοῦ Συντάγματος τοῦ ἔτους 1952, ἵνα μὴ, λόγῳ τῆς περὶ ἀπαραβιάστου τῆς ἐλευθερίας τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως διατάξεως τοῦ Συντάγματος, θελήσουν ἀλλοθρησκοὶ ἢ ἐτεροδοξοὶ νὰ ἀπαλαγοῦν τῆς πρὸς τὴν πατρίδα ὑποχρεώσεως των πρὸς στράτευσιν ἐπὶ τῷ ἰσχυρισμῷ ὅτι ἡ θρησκεία των ἀντικείμεται εἰς τοῦτο. Λαμβανομένης ὑπ' ὄψει τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 3 παρ. 5 τοῦ Συντάγματος τοῦ 1952, καθ' ἣν "πᾶς Ἕλλην δύνα-

μενος φέρειν όπλα όποχρεούται "α συντελή είς τήν όπέρ
της πατρίδος άμυναν κατά τους όρισμούς των νόμων" είναι
αυτόδηλον ότι ή ρηθεΐσα διάταξις του άρθρου 2 παρ. 5 αυτού
καί συνεπώς καί ή ταύτη όμοία του άρθρου 16 παρ. 5 του Ισ-
χύοντος Συντάγματος του 1968 έχει ευρύτεραν έννοιαν,μή
περιοριζομένη μόνον είς τήν όποχρεωτικήν στρατεύσιν άλλ'
άφορῶσα καί τήν έν γενεί εφαρμογήν των νόμων, είς ήν,ώσαύ-
τως, όποχρεούνται οι ρηθέντες, άσ έτως των θρησκευτικῶν των
πεποιθήσεων.-

II.- Οι μάρτυρες του 'Ιεχωβά (άποκαλούμενοι άλλως καί
χιλίασταί ή Σπουδασταί των Γραφῶν), όντες άναμφισβητήτως
αίρετικοί (βλέπε Χριστόφοφοπούλου 'Ελληνικόν 'Εκκλησιαστι-
κόν Δικάνιον 1954 τεύχος Β'σελ. 21) κατάλαμβάνονται άσφαλῶς
όπό της ρηθείσης διατάξεως του άρθρου 16 παρ. 5 του Ισχύον-
τος Συντάγματος,μή δυνάμενοι νά έπαλλαγῶσι της εφαρμογής
των νόμων γενικῶς καί ούχι μόνον των τοιούτων περί του
όποχρεωτικού της στρατεύσεως των έννεκα των θρησκευτικῶν
των πεποιθήσεων,ώς είρηται. Καί πρός τάς Ιατρικάς καθό-
λου έπεμβάσεις καί είδικώτερον τίς θεραπευτικῶς έπιβαλλο-
μένας μεταγγίσεις αίματος είς άσθενείς θά Ισχύσουν καί διά
τους χιλιαστας όσοί καί διά τους λοιπούς άσθενείς Ισχύουν.

III.- Έχει γίνει δείκτόν ότι ό θεραπευτικός σκοπός
τόν όποϊόν έπιδιώκει ή Ιατροχειρουργική επέμβασις,ώς καί
ή τοιαύτη της μεταγγίσεως αίματος είς τόν άσθενή,είναι σκο-
πός άναγνώριζόμενος όπό της πολιτείας,δικαιολογεΐται δε
ώς έξυπηρετῶν τό άληθές συμφέρον του άσθενούς. Πρός τοῦτο
όμως πρέπει ή μετάγγισις αίματος (δι'ήν έρωτῶμαι) νά είναι
πρόσφορος διά τόν έπιδιωκόμενον είδικώτερον θεραπευτικόν
σκοπόν καί νά ενεργῆται LEGE ARTIS,κατά τους γενικῶς,τού-
τέστιν, παραδεδεγμένους κανόνας της Ιατρικῆς έπιστήμης.
Κατά κανόνα πρέπει νά ύπάρχη ή συνέννεσις του προς όν θά
γίνη ή μετάγγισις ή του προσώπου του έπιφορτισμένου μέ τήν
έπιμέλειαν αυτού. Μόνον είς περιπτώσεις,καθ'άς δέν είναι

δυνατόν νά έκφρασθῆ νομικῆς ἰσχυρά συναίνεσις αὕτη εἰκάζεται ὑπάρχουσα. Εἰς ὅλως ἐξαιρετικὰς καί ἐπειγουσας περιπτώσεις ὁ ἰατρός δύναται νά ἐπέμβῃ, ἐνεργῶν τήν ἐνδεδειγμένην ἐγχείρησιν, ὡς καί τήν, ἴσαύτως, ἔστιν ὅτε, ἐπικίνδυνον διά τήν ζωήν ἢ ὑγείαν τοῦ ἰσθενοῦς μετάγγισιν αἵματος καί ἐναντίον πῆς θελήσεως τοῦ δικαιουμένου εἰς συναίνεσιν. Εἰς τοιαύτας περιπτώσεις ἡ ἐπέμβασις καί ἂν ἔχη ὡς ἀποτέλεσμα τήν βλάβην τῆς ὑγείας ἢ τήν σπέρησιν τῆς ζωῆς τοῦ ἀσθενοῦς κρίνεται δεδικαιολογημένη, ἀποκλειομένου τοῦ ἀδίκου τῆς πράξεως χάρακτῆρος, ἐφ' ὅσον ἀναποκρίνεται εἰς τήν ἐπιστημονικήν ἄσκησιν τοῦ ἰατρικοῦ λειτουργήματος, δυνάμει τῆς ἀρχῆς τοῦ ὑπερέρου ἐνδιαφέροντος (DES ÜBERWIEGENDEN INTERESSES). Διότι ὑφισταμένου ἀμέσου κινδύνου ζωῆς ἢ ὑγείας τοῦ ἀσθενοῦς προκύπτει διά τόν ἰατρὸν μία ἄμεσος καί ἐπειγουσα ἀνάγκη σταθμίσεως ἀντιθέτων συμφερόντων (INTEAESSEN ABWÄGUNG): Ἀφ' ἑνός τοῦ τοιούτου τῆς σωτηρίας τοῦ ἀσθενοῦς ἀπό κινδύνου ζωῆς ἢ ὑγείας καί ἀφ' ἑτέρου τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως (SELBESTIMUNGSRECHT) τοῦ ἀσθενοῦς. Μόνον τότε ἐπιτρέπεται εἰς πῆν ἰατροῦν νά προσβάλῃ τὸ δεύτερον ὅταν τὸ πρῶτον γιὰ τῆς προτιμήσεως τοῦ δευτέρου, ἢ θελεβαρέως κινδυνεύσει (SCHMIDT DER ARZT IM STRAFRECHT σελ. 110 καί ἐπ. καί 114). Τοῦτο σημαίνει ὅτι ὅταν σοβαρός κίνδυνος ἀπειλῇ τήν ζωήν ἢ τήν ὑγείαν τοῦ ἀσθενοῦς ἡ ἰατρικὴ ἐπέμβασις δεόν νά χωρήσῃ ἄμεσος καί μὴ διακυβεύηται ἡ ἀποτροπὴ τοῦ κινδύνου ἐκ τῶν δισταγμῶν τοῦ ἰατροῦ ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῆς συναινέσεως τοῦ ἀσθενοῦς ἢ τῶν ἐπιμελουμένων αὐτοῦ. Λογικόν καί δίκαιον εἶναι εἰς τήν περίπτωσιν ταύτην νά παροραθῇ τὸ δικαίωμα αὐτοδιαθέσεως τοῦ ἀσθενοῦς, μὴ συναινοῦντος ἢ μὴ εἰσέτι συναινέσαντος (βλέπε περὶ τῶν ἀνωτέρω καί Α. Μπούροπούλου Ἑρμην. Π.Κ. τόμος Α' σελ. 54-55, Χώραφᾶ Γεν. Ἀρχαί. Π.Δ. ἔκδ. 1966 σελ. 227 καί ἐπ., LEIPZIGER KOMMENTAR II B 1958, 223 σελ. 248, SCHÖNKE - SHÄÖDER STRAFGESETZ-

BUCH έκδ. 1959 παρ. 223 V σελ. 88, GIUS. BETTIOL DIRITTO
PENALE 1966 σελ. 307, έπ. FR. BRICOLA ASPETTI PROBLEMATICI
DEL C.D. RISCHIO CONCENTRATO NEI REATI COLPÒSI είς BOLLETTINO
DEL ISTITUTO DI DIRITTO E PROCEDURA PENALE (PAND. 1960/61, σελ. 120).

Πρός τὰ άνωτέρω δέν άντιτίθενται αϊ διατάξεις του
B.Δ/τος της 15/6/6/7/1955 "περ ά κανονισμοϋ ιατρικής ιδεον-
τολογίας" έκδοθέντος δυνάμει του νόμου 1515/1939. Κατά τού-
το άρθρον 8 έδάφ. α΄ του ά/τος τούτου, "ο ιατρός όφείλει από-
λυτον σεβασμόν προς τήν τιμήν καί προσωπικότητα του άνθρώ-
που. Δέν επιτρέπεται ο ίατρος ή οποτεδήποτε εν δυνάμει
δειαγμ έν η θεραπευτική ή χειρουργική επέμβασις ή πει-
ραματισμός δυνάμενος να θέξη τό αίσθημα της προσωπικής
έλευθερίας καί τήν έλευθέραν βούλησιν άσθενών έχόντων σώ-
στας φρένας", έξ ου προκύπτει ότι άντίθέτως επιτρέπεται
ή έν δυνάμει δειαγμ έν η θεραπευτική ή χειρουργική επέμ-
βασις να θέξη τό αίσθημα της προσωπικής έλευθερίας καί τήν
έλευθέραν βούλησιν άσθενών. Εξ άλλου κατά τό άρθρον 9 του
αύτου B.Δ/τος "ο ιατρός όφείλει άπεριόριστον ά-
μερμνα μόνον διά τήν διάσωσιν ή διά τήν ρήσιν ή
καί διά σωσιν τής ανθρωπίνης ζωής.
ζώης. Υποχρεούται ν' άποφεύγη ήπιμελώσι πᾶσαν επέμβασιν
δυναμένην να έχη ως άποτέλεσμα τήν παρεμπόδισιν της άναπα-
ραγωγής ή τήν διακύβευσιν της ζωής, έξαιρουμένων μόνον τών
περίπτώσεων άπο όδεν έμμενής καί άφιεύ-
κτου θεράπειυτικής ή άνάγκης".
IV. Υπό τολαύτας, ώς αϊ άνωτέρω έντιθέμενα, προϋπό-
θέσεις, συντρέχουσας είς τήν συγκεκριμένην έκαστοτε περίπτω-
σιν, δύναται να ενεργήσ η ιατρός μεπάγγισιν αίματος καί τον
άνευ ή έναντιον της θελήσεως του άσθενούς ή των έπιμελουμέ-
νων του προσώπου αυτού καί μόνον άρδς θεράπειυκόν καί σύ-

χι πειραματικὸν ἢ κοσμητικὸν σκοπὸν.-

Βάσει τούτων, Ὑμεῖς θὰ κρίνητε ἂν παρίσταται ἀνάγκη
ν' ἀπευθύνητε Ἐγκύκλιον πρὸς τὴν Ὁφ' Ὑμῶν νοσηλευτικὰ ἰδρύ-
ματα, διὰ τὴν παροχὴν ὁδηγιῶν ἐπὶ τοῦ ἀνακύψαντος ζητήματος,
περὶ οὗ καὶ εἰδικώτερον ἐρωτῶμαι.-

Ὁ) Ἀντεῖσαγγελεὺς

(Κ.Δ. Παπαγιάννου)